

Bijlage 5. Analyse en wenselijke ontwikkelingen RHCE

Bij de analyse van wenselijke ontwikkelingen voor het RHCE is onder meer betrokken wat de situatie is bij de zogeheten rijks-RHC's, is nagegaan wat de situatie elders in Noord-Brabant is, en is bekeken wat de verschillende invalshoeken zijn bij de verdere gedachtevorming.

1. Landelijke ontwikkelingen

De Archiefwet 1995 draagt gemeenten taken op: o.m. archiefbeheer en toezicht. De uitvoering van een deel van die taken is door 20 (van de 21) gemeenten in Zuidoost-Brabant opgedragen aan het RHCE. In Nederland zijn 117 overheidsorganisaties actief in de bovengenoemde functies, van zeer klein tot groot (o.m. het RHCE). Veel gemeenten hebben die taken belegd bij al dan niet speciaal daartoe ingerichte uitvoeringsorganisaties, zoals het RHCE. Andere gemeenten verrichten die taken zelf.

Een deel van de RHC's betreft de in elke provinciehoofdstad gevestigde zogeheten Rijks-RHC's (openbaar lichamen o.b.v. de wGR waarin ook het Rijk participeert).

In oktober 2018 heeft de minister van OC&W per brief bij de Rijks-RHC's aangedrongen om te komen tot krachtiger RHC's, mede in verband met de voorgenomen Archiefwet 2021, die de Archiefwet 1995 gaat vervangen, en bijvoorbeeld vanwege het maken van meer massa om de toekomstige ontwikkelingen (e-depot c.a.) bij te kunnen houden. Daartoe dringt de minister tevens aan op samenwerking met andere RHC's.

Vooraf aanleiding voor de ministeriële brief is dat het Rijk zijn deelnemerschap in de RHC's wil beëindigen. Het kabinet heeft verschillende argumenten om de koppeling tussen de Rijks-RHC's en het Nationaal Archief los te laten, en daarmee ook de banden tussen deze RHC's en het e-depot van het Rijk te verbreken.

Dat betekent niet meteen dat de archieven van het Rijk bij de RHC's weggaan, maar dat het Rijk straks waarschijnlijk nog slechts gaat betalen voor de opslag daarvan. Ook daarom suggereert de minister dat meer de samenwerking gezocht moet worden met andere RHC's (in de desbetreffende regio's). Vandaar dat de Rijks-RHC's zich momenteel beraden op hun veranderende positie, en vooral ook op hoe zij nu zelf straks de functionaliteit "e-depot" moeten gaan invoeren / continueren.

2. RHC's in Noord-Brabant

In de provincie Noord-Brabant zijn acht overheidsorganisaties actief in de bovengenoemde archivistische functies -bij het RHCE goed bekende, want collegiale instituten-. Dat zijn in volgorde van afnemende grootte naar rato van aantallen samenwerkende gemeenten:

1. Regionaal Historisch Centrum Eindhoven (RHCE, openbaar lichaam van: 20 gemeenten).
2. Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC, 's Hertogenbosch, OL van: 14 gemeenten, 2 waterschappen, het Rijk¹, provincie Noord-Brabant²).

¹ Het Rijk heeft bij eerdergenoemde brief aangegeven uit deze openbaar lichamen te willen treden.

² De provincie neemt geen deel in het openbaar lichaam, maar heeft daarmee een SLA afgesloten.

3. Regionaal Archief Tilburg (RAT, is met Textiel Museum en Stadsmuseum Tilburg onderdeel van de Stichting Mommerskwartier. Hierbij zijn 13 gemeenten aangesloten d.m.v. een privaatrechtelijke overeenkomst (service level agreement).
4. West-Brabants Archief (Bergen op Zoom, OL van: 9 gemeenten).
5. Streekarchief Langstraat Heusden Altena (Heusden, OL van: 3 gemeenten),

En ook drie gemeenten die als individuele gemeente alle wettelijke taken uitvoeren:

6. Gemeente Breda
7. Gemeente Gemert-Bakel
8. Gemeente 's Hertogenbosch.

3. Relevante aspecten bij de toekomstwaarde van het RHCe

Bij de analyse van wat wenselijk is voor het toekomstige RHCe is mede in aanmerking genomen de volgende set van (deel)aspecten.

- Er dient sprake te zijn van kostendaling en/of kwaliteitsverbetering van de dienstverlening
- Toenemende ontzorging van het bestuur en/of afname van de bestuurlijke druk
- De mogelijkheden voor de toepassing van innovaties wordt versterkt (digitalisering, social media)
- Burgers dienen de ontwikkelingen in positieve zin te kunnen bemerken (toegankelijkheid tot het archief en de archiefdossiers dient groter te worden)
- Het depot en de bezoekersruimte worden op korte termijn niet verplaatst.
Anders gezegd; het huidige gebouw dient aan het depot en de bezoekersruimte huisvesting te blijven geven. Verplaatsing van het depot is theoretisch mogelijk, en heeft een samenhang met het kostenbeeld over de mogelijkheden van pand en perceel, waar eerder onderzoek naar is gedaan. In relatie daarmee is de digitalisering van het gehele archief technisch mogelijk, maar zeer duur, en de daarna toe te passen vernietiging (is namelijk het voordeel; immers daardoor ontstaat minder ruimtegebruik) is niet toegestaan bij ca. 5,2 km¹ archief, om cultuur-historische redenen. Daarvoor dient dan nog altijd gekwalificeerde ruimte te worden gevonden.
- Er is een wettelijke verplichting om de mogelijkheid tot raadpleging te bieden; de locatie daarvan dient te worden gekoppeld aan het depot, om onnodige verkeersbewegingen te vermijden. Mede vanwege de Covid-19 crisis en de ook na de crisis verwacht te ontstane situatie wordt nagagaan hoe de traditionele werkwijze kan worden aangepast, o.m. door veel meer digitaal te laten raadplegen, en slechts op afspraak fysiek te doen raadplegen.
- Er is een aanzienlijk belang van niet-materiele aspecten; bijvoorbeeld de identiteit van het RHCe en de uitstraling van een dienstbare overheid. De in te zetten koers in 2020 van het RHCe heeft in de sfeer van communicatie de volgende uitgangspunten:
 - Publiekscommunicatie opvoeren,
 - Toegankelijkheid voor burgers vergroten,
 - Identiteit bevestigen,
 - Strategische waarde RHCe benadrukken,
 - Natuurlijke samenwerking in ZOB bevorderen,
 - Expositiewaarde vergroten,
 - Uitdragen dat RHCe de historische bruidsschat uit het verleden bewaart,
 - Makelen tussen instellingen (heemkundekringen, genootschappen, TuE, musea),
 - Bevorderen maatschappelijke cohesie d.m.v. stevig vrijwilligersbeleid.

Met betrekking tot andere dan overheidsarchieven:

- Neemt het RHCe zo min mogelijke analoge documenten in, dus pas zodra interessant, en digitaliseren.
- Gaat het in algemeenheid vooral om: affiches, foto's en bewegend beeld.
- Inzet RHCe t.b.v. anderen dan overheden: apparaten, DDO, kennis.
- Handen ineenslaan met strategische partners m.b.t. inzet vrijwilligers. Daar zit veel de ontwikkelingscapaciteit: veel maatschappelijke organisaties beschikken over groot reservoir vrijwilligers. Dat zal het RHCe (mede) gaan benutten.